

P O L G Á R T Á R S.

Társadalmi, ipar, kereskedelmi, tanügyi s közgazdasági lap.

Előfizetési díj: egy évre 6 frt., félévre 3 frt., negyedévre 1 frt. 50 kr.
Az előfizetési díjak Kutas István könyvnyomtatásjába intézendők.

Megjelen minden vasárnap.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kismesteru. 1885. sz.

Hirdetések: a legutányosabb árszámítás mellett a kiadóhivatalban vétetnek fel.
Bélfelgőjt minden közlés: 30 kr. — Nyílt tér petit sora 26 kr.

Iparosaink feladata.

Debrecen, szept. 28.

A közelebbi múlt vasárnapon tartott iparértekezleten két iránypontra vettünk fel. Egyik, miként lehetne egy általános ipartársulatot szervezni? Másik pedig, miként lehetne egy iparbizottságot életbe léptetni?

Mi az első kérdés illeti, egyéni nézetünk az: jó és üdvös az általános ipartársulat s azt előbb-utóbb életbe is kell léptetni. De vajon jelen helyi körülményeinket véve, lehetséges-e az? Az egyes céheknek egyes ipartársulatokká lett átalakulása idejében sokkal könnyebb lett volna ezt tennünk, mert akkor iparosaink a céhek megszűnésével szabadok, társulástól mentek voltak, így szabad akarataikra volt hagyva vagy a régi céh helyébe új ipartársulatot alkotni, vagy a különböző céhek helyébe egy általános ipartársulatot létesíteni. De most mindegyike, a hány iparág van, annyi uton módon alakult át, így nem volna más egyéb hátra, mint ha az egyes ipartársulatok feloszlásának s egy társulatba olvadásának. Ez pedig azonos a lehetetlennel.

Lehetetlennek tartjuk pedig azért, mert az egyes ipartársulatoknál a tagsági díj, társulati vagyoni különböz. Ha az egyes tagok társulnának is, mi történne a vagyonnal? Azt bizonyára sok társulat egy könnyen be nem olvasztaná, fel annyival kevésbé osztlatja, mert azt a törvény tiltja. Tehát nem volna más, mint ha az egyes társulatok készpénzkészleteiket alapítvány gyanánt az általános ipartársulatnál letennék, az ingatlan vagyoni felett pedig az ügy is fenálló társulati szövetkezetet építésben hagynák, s megállapítják azon kulesot, mennyi tagsági díj fizetnének jövőre egyes tagok által? Részint pedig a járulékokból legelsőben is egy, az iparos osztályhoz méltó helyiséget vásárolni, hol a cél: a helybeli és vidéki iparosok részére oly érintkezési gyűléspontot képezni, mely a művelt társas életi élvezetek megszerzése mellett alkalmat szolgáltatna az iparos osztálynak őket közvetlenül érdeklő helyi közérdekű, kiváltképp az ipar kérdések feletti eszmecserére, a napontai fesztelten társalgás, társas játék, művészeti előadások, társas estélyek rendezésére egy felől, más részről pedig a bel és külföldi szaklapok olvasása, értekezések, felolvasások, valamint a hatáskörébe tartozó s felmerülő egyes kérdések feletti tüzetes tanácskozások stb. elérnének.

Testvérszózat.

Illyés Bálinttól.

Vidd, vidd oda szellő, hol palma virágzik,
Lelkemnek imáját, hol küzdenek ökök!
S Allah, kit imádnak, Isten, kit imádnak:
Szálljon le rájuk győzelmi erőd!

Ön-örök esőjén nőtt ott a virágos
Halmon s völgyi mezőn minden kicsi szál; —
S vad csorda merészen, ah összetiporni,
Mint dögkeselyű a hullára — leszál!

S ti szivtelen önző népek, ti csak álltok!
Nem ver le a szűgyen, nem ver le a vád!
Hogy karmai közt el, — vesztétre hagyátok
Széttépni pogányul, mint áldozatát!

Ne, oh ne segítse a harci szerencse,
Ne védje se Isten, — se ember-erő,
Ki más örökére, éltére sovány
S mint a fenevad tör, rombolva él!

Alláh te hatalmas! zászlódat emeld fel
S vezesd diadalra hívő sereged! —
„Jog” szent neve az, mi felirva rája
S ebben mi is áldunk, hódolva neked!

Ily szellemben és módon alakulhatna meg a tervezett általános ipartársulat. Vagy pedig úgy, ha egyes tagok a meglévő ipartársulatokból kilépnének s ezek, mint olyanok, alkotnának új iparos kört.

Ha már most vesszük a nehézségeket, mi ezzel jár, figyelünk arra, hogy ez által a „polgári casinó”, „polgári kör”, „függetlenségi kör” melyek ily értelemben vannak szervezve, anyagi s szellemi károsodásnak volnának kitéve; tekintve azt, hogy nagyobb iparosaink részvénytársulataink tagjai, de még kisebb iparosaink is ezen jelzet társadalmi egyesületek tagjai, maga a megszokottság, a régihez való hajlam, az anyagi helyzet, oly óriási gát, melyet legyőzni, ketté vágni gordiusi csomóként áll előttünk.

E tekintetben tehát, helyi viszonyainkat véve, röviden így s eként áll a dolog, mit nem azért jelzünk, hogy talán az általános ipartársulat eszméjének ellentéte volnánk. Távolról sem, hanem azért, hogy iparosainkat a helyzet nehézségével megösmertetve, felvilágosítsuk s a dolog komoly megfontolására vezessük be, s mielőtt a nagy terv keresztülvitelére bocsátkoznánk, gonolkozozzunk egyenként és összesen, társulatilag is a feltárt nehézségek mikénti legyőzése felett mivel különben céljuk elérése egy könnyen nem lehetséges.

A mi pedig az iparbizottság felállítását illeti, az mind lényegében, mind kivitelében sokban különbözik az előbbi. Amaz az anyagi, elméleti, ez a dolognak az alaki, gyakorlati oldala. Az iparbizottság megalkotására maga a törvényhatóság, a város képviselő-testülete van törvény szerint hivatva, mely felette áll az ipartörvény alatti élő, működő iparosoknak, ipartársulatoknak. — Mely iparbizottság nem más, mint egy a törvényhatóság által szervezett, iparos kereskedelmi minisztérium által megerősített oly helyi iparbiróság, mely hivatva van a mesterek, tanoncok, segédek közötti vitás és peres kérdések jogérvényes elintézésére, melynek költségeit a hatóság előlegezi, az iparbizottság a büntetési s bírságpénzekből fedezi s megtéríti. — A bírósági tagok díj nélkül bíráskodnak szakavatottan s úgy, hogy e tekintetben az iparhatóság s járásbiróság közvetítése kizárva van s a feleknek nem kerül annyi költségekbe az igazságszolgáltatás, mint jelenleg. Gyors és olcsó igazságszolgáltatást így nyerhetnek iparosaink s ez az, melyet mielőbb felállítani s szervezni a hatóság feladata.

Iparosaink tehát saját jól felfogott

Hős népe keletnek! csak bátran előre!
Vérző kebeiddel egy nép szíve ver...
Minden kicsi gyászod, e nép szíve gyásza
És ünnepe minden kis harci siker!

Bár elhagyatottan, nem önmagotokban
Vívjátok a harcot: szívünk veletek!
S lekötve kezünk bár, hős fegyvereteknek
Élén ki-gyul a testvérszeretet!

Ha majd diadalról szálltok diadalra,
Mi fűzzük az első bajnok-koszort...
S mi sirjuk az első könyvet, ha sugárzó
Fénycsillagotok gyász felhőbe borult...

S a harci mezőnek örvénye ha tágul,
Körébe sodorva több-több elemet: —
Kéz kézbe ölelve küzdünk mi is ottan
És győzni, — vagy halni — fogunk veletek!!
(Kisújszállás, 1877. szeptember hó.)

A párbajról.

(Első fele a 12. számban.)

Mi ennek az oka? Hisz mindkettő gentleman s mindegyik óhajta a másik vérére? Hja kérem, ezek már politikussabb párbajvívők, mint azok, kik az első sértésre oda dobják a keztyűt. Mindegyik fél első akar lenni, mint sértő, s ez-

érdekeikből egyelőre, amaz előbbit sem feledve, ez utóbbit tekintetben gondolkozzanak s az egyes ipartársulatok, einökségeik útján vagy külön-külön, vagy mi legcélszerűbb lenne, egy kérvényben járuljanak a városi hatósághoz s kifejezést adjanak annak, hogy Debrecen város képviselő-testülete, az 1872. évi VIII. t. c. 98. §-ára figyelemmel, az 1876. évi 12,045. szám alatti igazságügy-ministeri körrendelet értelméhez képest, Debrecen város iparosai érdekében iparbizottsági szabályrendeletet alkotni s azt felsőbb helyen megerősíttetni sziveskednék. — Így a kívánt cél eléretik.

Vadon Sándor.

— Hajdumegye számonkérő széke f. hó 26-án tartotta meg rendes félévi ülését, főispán Miskolc Lajos elnöke alatt. A külsztviselők a lefolyt félévben kellő szorgalmat és tevékenységet tanúsítottak az ügyek elintézésére, járási szolgabíró Csajkos Gyula tevékenységi kimutatásai utólagosan vették fel, s munkakönyvei szintén rendben találtak. Használólag a központban is, úgy az árvászeknél, mint a közigazgatásnál a legnagyobb tevékenység mutatkozott, és a kitüntetett hátrányok csakis a folyamatban levő ügyekre vonatkoznak. A perirattár állásáról szóló kimutatások, a mennyiben pénztárvizsgálat havonként eszközöltetik, és az erről való jelentés a közgyűlés elé kerül, — egyszerűen tudomásul vétettek.

— Muszka kopok van forgalomban Debrecenben. A postán pár nap előtt fordult meg ily orosz pénzern. Ott sem volt az kedves. Tuladtak rajta. Vajon honnan kerülhetett ide a rublek ez édes testvére?

A „Polgártárs” életének első évnyegyedik bevégezte. Szükségességét bebizonyította s életre valóságáról elismerés a közönség pártolása. Tovább is folytatja lapunk pályafutását. A jövő okt. — dec. évnegyedre eső előfizetési pénzeket tisztelettel kérjük mielőbb beküldetni.

Lapunk t. barátait kérjük ennek lehető terjesztésére. A pártolás növekedtével a lap beltartalma is emelkedik s élénkül.

Ajánljuk a „Polgártárs”-at a közönség nagy becsű pártfogásába.

Tessék fákat ültetni!

— Kérészet. —

A debreceni kertészeti egylet kiadta eladásra szánt csemetéknek névsorát. Az egylet nem nyereszkedik; célja — mit 16-dik év óta működése igazol — a nemes gyümölcsfajokat ország-szerte terjeszteni, s bármely magyar gyümölcsösének módot nyujtani a legkitünőbb s legrit-

zel azt akarja elérni, hogy ő legyen a kihívott, hogy fegyvert választhasson; — mert N. N. jó kardvívó; x. y. pedig jó lövő, tehát mindegyik a maga mesterségével akarja a másikat legyőzni. Ily esetekben nemhogy meg nem engedhető a párbaj, de a civakodó felek egyszerűen elítélendők s megrovandók, mint oly emberek, kik nem is azon fogalomnak akarnak eleget tenni, mely még fenntartja a párbajt, a X. megsértett becsületért elégtételvételt, hanem vagy gyerekes kicsinykedés, vagy számításból hurcolják meg egymás nevét és becsületét az utcák sarában.

És pedig abban, hogy ezt a társadalomból nem lehet kiirntani, legnagyobb felelősség magára a társadalomra hárul.

Irhathat még egyszer annyit össze, mint a mennyit évszázadok óta összeirtak a párbaj ellen, s irtot betűvel bebizonyíthatják tövérről hegyire, mily megvetendő, gyilkos az, ki párbajt vív. Meghozhatják nálunk is a büntető törvényt, mely törvénynek javaslatában, maga a párbajra kihívás, vagy a párviald elfogadása 6 havi börtönnel javasolják büntetettetni, nem fog ez a divatból kimenni.

Az, hogy a párbaj végleg kimenjen divatból; mert hisz divatnak van alátelve, néha két hó alatt több van, mint máskor éveig, — csak az örök béke létrejötté után lesz elérhető.

Hisz a mi a polgári, egyéni szabadságot

kább fajoknak is lehető legutányosabb áron megszerzesere. Az oltványok ez idén jól fejlettek és erőteljesek, a gyökéres szőlővesszők pedig — melyek félannyi áron adnak, mint bármely hasonló más vállalat adja, a nemes fajokban nagy választékot engednek.

A körte, alma, cseresznye, meggy, szilva és kajszin barackoltvány ára 30 kr. — A diszfák, cserjék és gazdasági fák ára minden faj után ki van téve. Oltó és szemzőgalyak ára darabonként 5 kr. Jeles faju rózsák 10 kr.

A megrendelések egyleti tag s gyógyszerész Tamássy Károly igazgatóhoz intézendők, piacutca 1144. számú házhoz, ki a csemete-eladásokat közvetíti. A megrendelt csemeték az egylet költségén ásatnak. Vidéki megrendelések gondos, de jutányosgöngyületbenutárvétel, s a z utóó vasuti vagy postaállomásra küldetnek meg, csomagolásért darabonként 2 kr számítatván.

Debreceni színház.

Debrecen, szept. 18.

A kedvezőtlen idő és viszonyok dacára is mindent felkövettem, hogy e nemes városnak színügye érdekében a társulatot nyáron át is fentarthassam; s habár a kitarást nem követtem is a nagy áldozathoz méltó anyagi siker, de a közvélemény elismerő nyilatkozata, mely működésünket mindenütt kísérte, igazolja, hogy annak tagjai nem csupán a színművészetért lelkesülők, hanem egyszersmind hivatottakból álljanak.

Mindent elkövettem továbbá arra nézve is, hogy a hazai és külföldi színirodalom legújabb és legjobb termékeit városunk műpártoló közönségének minél előbb és a legnagyobb változatosságban bemutathassam; végre pedig azon ígérettel rekesztem be e sorokat, miszerint buzgó törekvésem mindenkor oda irányuland, hogy e nemes város közönségének, mely a színművészetet szereti, minden időben példás kegyelettel gyámolítá, jogos műigényeit kielégíthessem, és ezáltal a lefolyt pár éven tapasztalt szives elismerését és becses pártfogását még inkább kiérdemelhessem.

Az e folyó hóban tartandó pár előadás után bekövetkező rendezés előadások sorozata, az újabb tagok bemutatása végett okt. első napjaiban rendezendő három előadás után a szokott bérletes előadások vendiki kezdetüket, melynek kegyes pártolására mély tisztelettel kérem fel a n. é. t. közönséget.

Temesváry Lajos.
igazgató.

Levelek egy városi urfihoz.

(Falu is olvashatják.)

Kedves öcsém! A mi tanulmányodat illeti, azok sok oldaluságát multkori levelemben készségesen beismertem, ime most már kinyitom előtted a nagy világ kapuit, de megengedj, hogy magam is kíséreljek s tanulmányozzalak tovább is.

Azon tünődöl, micsoda pályát válassz? Igaz, nehéz a választás, mert te is a megboldogult Bernát Gázi elvét valld: sok fize-

illeti, a párbaj eltöltése nem egyéb, mint a polgári szabadság korlátozása.

Miért volna megtiltva egy polgárnak becsületeért életét kockára dobni? Mert hisz sokan azért kárhoztatják a párbajt, mert a polgár élete a hazáé. Igaz! Szép ez nagyon, de az illető azt feleli rá: miért van másnak, az „isten kegyelméből” valóknak joga trónjuk magasáról a sok százezer ember életével játszani? — Hja! a paraszt, az más!

Pedig a meddig a katonaság fenn fog állani, nem is lehet követelni, hogy megszűnjék a párbaj. Minden tisztnek kötelessége a legkisebb sértésnél a sértőt kibívní, de dacára, hogy kötelessége, ha ellenfelét megsebesíti vagy megsebesíttetik, meg lesz büntetve.

Sok jó becsületes, csendes családapa van a katonatisztek között, a kik bizonyára jobban szeretnének a társadalom azon fajához tartozni, mely ma már a katonaság fenntartását legnagyobb mértékben mozdítja elő; ezek nem ártnak a légnék sem.

Vannak azonban azok a tejeles száju cwikkeres vagy monoklis alacsonyások, a kiknek bajusza két oldalt mint két angol tü meredezik az égnek; no ezekkel nem hogy egy helyiségben, de egy utcán sem jó találkozni. „Ki vagyok, mi vagyok?” és csak mint penzionatus kapitány, tudja meg, hogy senki és semmi. Ezek azt sem tudják, hova lépjenek dicsőségükben, s ha összetiporják az ember tyukszemét, még megkövetelnék, hogy tőlük

tés, semmi dolog! Hanem elkéstél, mert mint idézetnek feleltél: azok a hivatalok már mind be vannak töltve. Pap lennél, de ott még sokat kell tanulni, ügyvéd lennél, de ott már eddig nagyon sokat kellett volna tanulnod, szóval úgy egyházi, mint világi téren — nincs számodra hely!

Háza sodni akarsz? Igazad van! Ha sem hivatalod, sem mesterséged, legyen legelőbb feleséged.

Hanem ezek a mai lányok, menkü turfangos észjárásúak, arra is kiterjed a figyelmük, hogy: hát azután miből élünk?

Házasság! mily ideális fogalom. A te felfogásod szerint beszéllek. Háló sapka s szép háló kötött piros bojtjal s hozzá finom kezek által szőtt komót cipő s mind ezeknek koronája a finom török dohánynyal tömött s gyönyörű ezüst művi csibuk, még egy öreg karos szék s az idea megtestesül. Ah! házasodjatok öcsém! házasodjatok!

Férj. Hogy aludtal kedves angyalom?
Nő. Pompásan édes öregem.
Férj. Gyönyörű reggelnek van!
Nő. Nagyon szép! Husra valót adj öregem.
Férj. Juj! be unalmas idő ez.

De hiszen az mindegy! A kik egymást szeretik, kevéssel beírják. Hanem hiszen te nem is akarsz csak pénzes lányt elvenni, sőt tulajdonképpen te csak pénzt akarsz venni s a lány legyen ráadás, szerinted a szerelem pénz nélkül az, a mi a kenyér s nélkül.

En meg azt mondom öcsém, hogy a pénz szerelem nélkül az, a mi a te fejed — ész nélkül.

Hogyközi.

Rónai Marl esküvője holnap lesz a fővárosban. Kiss Béla tehetséges ifjú énekes vezető oltárhoz. A boldog vélegény a múlt évben tölté önkéntesi évét, művelt s vagyonos családból származott, iskolákat végzett. A derék ifjú pár Miskolcra megy aztán, a hova a téli időnyre mindketten szerződtek. Vajon van e városban, aki a legboldogabb életet nem kívánna nekik? Mi csak a közzérületet véljük tolmácsolni, a midőn szerencsét s áldást kívánunk az élet útjára!

Debrecen város polgáraihoz.

— Aláírási felhívás. —

Több debreceni polgár a plevnai győzelem megünneplésére rendezett kivilágítás alkalmával azon óhajnak adott kifejezést, hogy a hős török nemzet Debrecen város polgárai részéről egy ARANY CSERKOSZORUVAL tiszteltessek meg. Ezen arany cserkoszoru költségei fedezésére egy polgári bizottság a gyűjtést örvendetes eredménnyel immár megkezdette s a hiányzó összeg fedezése végett hazafias bizalommal fordul a debreceni polgárok ismert lelkes áldozatkésztségéhez.

Felhívjuk tehát a t. polgártársakat, hogy a nevezett célhoz becses adományaikkal hozzájárulni sziveskedjenek, hogy a szép eszme minél előbb megtestesülést nyerhessen.

A befolyt adakozások koronkint hírlapilag fognak nyugtáztatni.

Kelt Debrecenben, 1877. szept. 25.

A gyűjtőbizottság nevében:

Varga Lajos, Beer Kálmán, Gr. Vay Dánfel,
alelnök, pénztárnok, elnök.

kérjenek bocsánatot. Ha azután garaboncs magaviseletök előtt a civilista ki nem tér, kész a párbaj.

Azután meg, valljuk be az igazat, nagyon sokszor okai hűgjeink is a párbajoknak. Nem említem azon esetet, hogy mennyivel szívesebben fogadják az olyanok udvarlását, kikről tudják, hogy ennyiszor vagy annyiszor verkedett; hanem a párbajoknak legalább is két ötöd része nőként történik.

Az igaz, hogy a férfi előtt tisztességes, és különösen oly nőt sértenek meg, ki vagy hozzátartozója, vagy gyöngéd érzelmeivel viseltetik iránta; ott bajos azután valakit lebeszélni akarni szándékáról, hogy elégtételt kérjen a sértőtől. — Nőt megsérteni egyike azon nyomorult cselekvényeknek, melyeket közölünk senki sem fog nyugodtan eltűrni, sem pedig a sértőt a sértésért atórvény elé idézni, hogy vagy bizonyítsa be, a mit mondott, vagy törvényesen legyen homlokára sütvé a „rágalmazó” név.

Valóban ily esetekben nem lehet semmi féle expedienst találni jelen társadalmi viszonyaink között, mint a párbajt.

Ajánlottak már több félet, melyhez a sértett fél folyamodhatnék, mint oly csalhatatlan eszközöz, mely megsértett becsületét szintugy teljes mértékben helyre állítja, mintha rostává lőtte volna ellenfele testét, vagy gulyáshussá aprítottá volna a magát. — Nem vezetett eredményre. — Maga a közönség fordul el az

A fővárosból.

— Levél a „Polgártárs” szerkesztőjéhez. — Budapest, sept. hó.

A „holt idény” kezd lassan felelevenülni. Miután elnöki rendelethez a képviselők is kezdenek szállingózni Budapestre, hogy otthon fáradaimaikat egy kis tarokk vagy calabrias parthie mellett kipihenjék, ezek után beruk koltak a mágnes világ kevésbé finnyás elemei is.

Ez utóbbiakból azonban azok, kiknél az illem tiltja october előtt bemutatni a fővárosban magukat, még valahol Kutya-Bagason, vagy Szilás-Balháson élvezik a fordoidényt s majd csak a jövő hónapban fogják ismerősöknek magyarázni, mennyibe került a fordoidsai-son; s jövőre nem megy már Marienbadba, mert két nyarat töltött ott, hanem alkalmasint Reichenaut fogja szerencsételnit.

A nemzeti színház intendánsa azonban rendes időnél előbb ki csalta a medvéket barlangjaikból.

Szerződtette ugyanis Gerster Etelkát, — most Gardininét két előadásra. Ez által sikerült is neki elérni, hogy sok üres ház után végre a páholyoknak is volt közönsége; a színházra nézve azonban e méregdrága vendégszerpelletés aligha hajtott anyagi hasznot. Mindennek dacára igen jól teszi az intendatura, ha vendégeket szerződött, mert szerződött női tagjait bizony nagyon bajos jó szívvel és sajnálkozás nélkül végig hallgatni Nagyné Benza asszony megvan.

Balázné, kinek igen erőteljes szép hangja van, nem kedvence a közönségnek; igaz, hogy a sajtó sem igen igyekszik előnyeit, hátrányait mellett kiemelni. Ha ő énekel, úgy rendszeren félig telt, vagy ilyen ház sincs.

Nádayné a tavalyi sason alatt — mint a lapok írták — megnyerte a közönséget.

Hátra van még a debreceni közönség kedvence Tannerné Szabó Róza. Ő reá legújabbban illik az a mondas, a mit valamelyik lap jegyzett meg újabban róla: Hogy mind reá, mind a színházi közönségre nézve nagy szerencse lesz, ha vilósum azon bir, hogy Franciaországban egy milliót s nagybátyja akadt. Ekkor talán mint Chabeaud grófnó visszavonul a szinpad hálatlan deszkáiról.

Csakis így lehetséges azután, hogy néha 5—6 előre kitűzött operai előadás elmarad, s hirtelen rántanak elő valamit.

Az ily előadás próba és előkészület nélkül valósággal beillik krajcáros komediának. Hja! de hát a veteránok és invalidusok csakis akkor mennek a harctérre, ha ép kedvük tartja.

A drámánál Paulay ur experimentál egy új fénycsillaggal — Janny Gyulával.

Ilyen dolgokat persze szegény Rákossy nem tehet. Neki nincs háromszázezer forint subvenciója, hanem még ő fizet a városnak tizezer forint haszonbért.

Ez azután oly eset, melynél nem lehet közönyösen vállalt vonni, azt mondani, hogy „Leben und leben lassen.”

A népszínháznak nincsenek heréi, ott csak munkás tagokat alkalmaznak. A repertoirt is, a mennyire lehet, igyekszik az igazgató változtatossá tenni.

Vannak oly tagjai, kik hónapok hosszú során keresztül minden este farasító szerepeket játszanak és eszükbe sem jut szeszélyeskedni, vagy holmi kis ok miatt fel nem lépni.

A főváros kedvence, Soldosné egy újabb kitünő szerepet nyert „A kisasszony feleségem” címszerepében. E szerep egészen elüt eddigi szerepeitől. Nem a rakoncátlanoktól tengerész apród, nem a „Falu rosza”, vagy „Csikós” Rózsija; avagy a szerelmeskedő „Talléros pékné” utánzása kiváratik meg itt; hanem egy önálló alakítás, szende, tizenhat éves leányasszony naivokodása reprodukálód.

Solyosy, ki különben szintén kedvence a közönségnek, e szerepben határozottan rosz.

A népszínház tagjai sorában is megkezdődött, illetőleg megkezdődik october 1-én az apostolok oszlása.

oly embertől, kit ha megsértenek, s nem kér érte elégtételt; vagy, ha a sértésért nem ad. A párbajt megszüntetni tehát lehetetlen. — De ha két egyen holmi kicsinyen dolgon, — hol becsületértés nem fordul elő — összevesz; azon becsületbíroság, illetőleg békebíroság utján talán lehetne segíteni.

A békebíroságok szervezete olyan lenne, mint a jelenlegi szokásban levő „becsületbíroságoké”, mindegyik fél két-két bizalmi férfit, s ezek közös megegyezéssel egy elnököt választanának. — Magától értetődik, hogy becsületbíroságot tekintélyes, érett, koru férfiak lennének választandók. — A felek előre kijelentvén, hogy teljesen megnyugosznak a bizottsági határozatban, a bíróság körülbelül — az ügy érdemleges megvizsgálása után — ily értelmű határozatot hozna: „X. megsértette Y.-t; ezen sértésért X tartozik Y.-t jelen bíróság előtt ünnepélyesen megkövetni s bizonyos jótékony célra (melyet a bíróság határoz meg) 25 frtot lefizetni.”

Hála a mindenhatónak, hogy az a sok apró deákos hencserekből származó párbaj nem áll egyébből, csak egy kis érvágásból. — Azon ritkán előforduló, s nagyobb részt oly súlyos okok miatt keletkező párbajoknál, melyet komoly érett koru férfiak sem kerülhetnek ki, legyenek azok bár a törvényhozó testület tagjai is, az ellensúlyozza a dolog komoly voltát, hogy az illetők maguk is érzik, miszerint csak a formalitásnak, a társadalmi előítéletnek kény-

Szabó Bandi, e nyalka énekes, kit eléggé ismer: a debreceni közönség, nem birt Tamásy mellett zöldágra vergődni. Már el is távozott a színházról, hova helyébe Egri Kálmán lett szerződött; ő pedig jelenleg vörös nadragot visel s úgy énekel, hogy:

„Majd parancsol Ferenc Jóska a császár,
Kinek execiroz, kinek salutirozni muszáj.”

Ezenkívül a férfiak közül elmegy Várady Miklós és Zádor. Zoltán, a nők közül Vidmár Erzsi, e szeszélyes, de szép reményű kezdő, Békessy Irma, Daray Karolin (ki, mint halljuk visszavonul a szinpadról, miután férjhez megy egy fiatal zsmnalistához, egy híres tudósunk fiahoz) és talán Szabó Karola.

Uj tagokat szerződött Rákossy, mihe-lyest valahol egy tehetséget felfedez. Nikó Lina, Rákossy Szidi, Gerőné, és a „kis” Komáromy Mariska (nem Hetényiné) a népszínház újabb aquisitói. — Ez utóbbi azonban azt hisszük inkább fogja népszínműkben mint operettekben használni.

A napi kérdés különben folyton a kassai toaszt és a plevnai ütközetek. Miután Albrecht főhercegnek nem sikerült hirdeth gratulációjával Mars hadistent a törökök részéről elhódítani; sem Aradon a főispán minden intervenciója dacára kivinni, hogy ne világitásnak, mikor ott volt s ne éljenezzenek füle hallatára, feljött Budapestre s itt egy örnagy kíséretében elment a barátok templomába misére.

Persze a kíváncsi publikum tödult a templomba, közöttük egy barátom is, kinek lelke haszonbérben van a reakciónál, miután tiszt.

Midőn kijött a templomból találkozom vele, s kérdem tőle:

— No pajtás, boldog voltál ugye? egy templomban lehelhet collegáddal?

— Micsoda collegámmal?

— No hát Albrecht urral.

Barátom elpirult s gondolkodott egy per-cig, azután halkán viszonáz:

Nekem nem collegám, mert én a magyar királyt szolgálom, s ő csak az orosz cárt.

Budapestről. A lefolyt héten a fővárosban élve született 243 gyermek, elhalt 192 személy, s a születések 51 esettel mulják felül a halálozásokat. — Albrecht főherceg Főthra ment a nagy hadgyakorlatok megszemlélésére. — Percel Béla igazságügyminiszter 27 éves fiát, Percel Aurel szedán reggel párbajban dr. Wagner László megügeteni tanár, több tudóságság tagja megölte. Wagner elfogatott. — A nemzeti színház tagjai a török sebesülték javára előadás rendeznek. — A Széchenyi szobor vázlatai már mind elkészültek. E szobrokat Engel csinálja.

Egyház. Iskola.

(Egyházi levél a „Polgártárs” szerkesztőjéhez.)

Szept. 19.

T. Szerkesztő ur! A debreceni főiskola akadémiai értesítőjére vonatkozó észrevételek, távol Debrecenről, közöttünk is megbeszélés tárgyát képezték. Nem tudjuk ugyan, hogy az észrevételek kinek tollából származtak, de miután ön is magáévá tette azokat közelebbi lapjában, engedje meg, hogy önhöz intézzem e sorokat.

Csudáлом, hogy egy megagott egyházi férfi, — mint a minő az érdekelt hittanár ur — képes eltűrni annyi meghurcoltatást a nyilvánosság terén. Hiszen azt beláthatná egy oly dus tapasztalokkal teljes férfi, hogy azok után, a mik vele történtek, a kollegiumi ifjuság előtt semmi tanári tekintélye nem lehet. — Számos fővárosi és vidéki lapban volt a hittanár ur tanári botrányairól ismertette. Számos volt tanítványa vitte szét híret szerte az országban s bizony nem egy két társaság vidul fel, ha valaki a hittanár ur viselt dolgairól regélni kezd.

Hogy ezeket T. M. tanár ur jól tudja, azt felteszem róla, — s hogy mégis tūri, hogy ott nem hagyja azt a kritikuss tanári katedrát: azt nem értem. Nincs talán, a ki jó indulatlag figyelmeztesse? vagy azt akarják tanártársai,

telenek eleget tenni. — Ezek azután nem oly érzélemmel néznek a viadal elé, mint a 16 ik század ugynevezett „vivómeistere”, kiknek kardja néhány aranyért bárkinek szolgálatára állott, s kik abban gyönyörködtek, ha mentül több áldozatot nyársalhattak fel.

Az oly sértések, melyek a társadalmi fogalmak szerint csak vérrrel moshatók le, ezután is maguk után fogják vonni a párviadalt. — Igen jól jegyezte meg évek előtt egy szellem-dus írónk: „Mig társadalmunk újabb szabályozás alá nem kerül, mig más elvek, más eszmék át nem hatják e tekintetben is, addig a párbajt keresni ép oly „bélyegző” lesz, mint azt kikerülni. Adja az ég, hogy minél kevesebb áldozata legyen a párviadalnak; hisz oly kevesen vagyunk ugy is, hogy halálos véték egymást gyilkolni. — Sokban felelősek a párbajnál a segédök is, azért ha a párbaj elkerülhetlen, soha senki fiatal embert segédül ne választson, mert az öregek több elővigyázattal vannak, s tapasztalataik nyomán inkább képesek a kakaskodó feleket kibékíteni. — Voltak esetek, hogy segédök kibékíthették volna a feleket, de fiatalok lévén, tetszett nekik a „hecc”, s csak midőn a szerencsétlenség megtörtént, látták be, hogy ily dolgokkal nem jó tréfálni.

Batta Lajos.

hogy legyen köztük egy bűnbak, a ki a köz figyelmet egy maga lekösse? ... ezt hinni nem akarom?

Igaz, hogy „hálás tárgy” volna T. M. ur személyével foglalkozni, de ez a foglalkozás ártana a többi tanár tekintélyének is. Ugyanazért csak arra kérjük a nt. tanár urat, térjen ki egyszerűen a mai szabad sajtó éles tollu emberei elől, vessen véget botrányos meghuncoltatásának. Hiszen anyagi gondok nem fogják vállait terhelni, mert vagyonos ember, s lelépésével elégtételt fog szerezni magának s elég tételt fog adni minden eddigi bántalmazójának.

T. Szerkesztő ur! Ön pedig őrizze féltékenyen drága fótanodánk érdekeit mindenkoron. Mi a távolból nem látunk, nem hallunk semmit, — az egy értesítő — na meg egy-két ünnepi legatus után tudjuk, a mit tudunk. — Ön a kollegium tövében sok mindent észlelhet s bennünket vidékieket időnként értesíthet. Tegye meg kérem ezt, s mi önnek lekötözöttjei leendünk!

N. B.

A földmives iskoláról.

— Gazdasági ügy. —

A debreceni gazdasági egyetnek egy tagja által ily cím alatt bocsájtott közre egy dus tartalmu riportat, melyből mi a gazdaközönségünknek érdekelt nevezetesebb dolgokat jónak látjuk ismertetni.

Olyan iskola, hol a leendő kis gazdákat tanítják, csak kefftő van az országban, és pedig Debrecenben és Liptóme gyében, mely a földmives iskola nevezetét épen attól nyerte, hogy ott a kisbirtokosok s gazdák fia i képezhetik ki magukat az okszerű gazdálkodás elsajátítására, és a megélhetésre maguknak a kiscgazdálkodás terén szellemi képzettséget is szerezhhetnek.

Ez iskolát leginkább vidékiek látogatják, mig városunkból oly kevesen, holott Debrecen városa kikötötte magának, miszerint három debreceni születésű ifjú, mindenkor fizetés nélkül kapjon kosztot, egész ellátást, tanítást abban, és mégis 10 év alatt már nem egyszer megtörtént, hogy ezen helyek betöltetlenül maradtak ifjaink részvétele miatt. — Irni olvasni elég tudni valamely földmivelő ember fiának, mindjárt igénye van a földmives iskolába való felvételre, épen azért, mert egyedül a földmivélok érdekében állítottat az fel. Életkor 16 év, jó erkölcsi magaviselet. Az iskola kezdete okt. 1. és tart 11 hóig. A tanfolyam 2. év, mely idő alatt kiki szép ösmeretet és gyakorlati tapasztalatot, jártasságot szerezhethet magának, s ez után major-gazda, ispán, felügyelő válhatik belőle, s mint a gyakorlati élet mutatja, az innen kiké- rültek 300 frt s koszt évi fizetés álláson vannak, — kik maguk körében megélhetésüket nem biztosíthatják.

A tandij egy évre 150 frt, melyet két részletben kell fizetni, s ezért van lakás, koszt, mosás, világítás, fűtés, tanítás, — a külső gazdasági tanintézetben. — Melyből egy hóra 13 frt 66 kr esik. Ugyanazért földmivelőinket, iparosainkat stb. melegen felhívjuk, hogy kiki gyermekét, kinek a gazdálkodásra hajlama van, ez iskolába küldje, ennél jobb örokséget ugy sem hagyhat, mint ha ilyen kenyeret ad kezébe.

Felemlítjük még, hogy a ki jól tanul és viseli magát, évenként 50 frt ösztöndíjt kaphat, melyből ruházkozhatik. A származás, vallásra tekintet nincs, — minden jóra való fiatal embernek nyitva áll az ut.

Vajha ezen kis felvilágosítás elérné célját s hatna azokra, kiknek érdekében közre bocsájtattott!

Törvénykezési szemle.

A debreceni kir. törvényszék közelebb egy teljes ülésben oly megállapodást, illetve határozatot hozott, melyet nem lesz érdektelen a tárgy fontosságánál fogva szőnyegre hozni. Nevezetesen a hagyatéki ügyekben a törvényes eljárás hiányát pótló oly intézkedést tett, mely szerint a hagyaték az örökösök nevére mindaddig át nem telekőnyvezhető, mig a hagyatéki végzés jogerőre nem emelkedik, mivel volt rá eset, hogy

A zsarnok.

Leszáll az alkony
A hajnal meglejt
De a zsarnok szív
Nem oltja semmi

Mi lelte e pohárt?
A mámor meg sem árt!
Bun lágy karod mit ér?
Csak józanit a kéj!...

„Ügyetlen szolga nép!
Mit még nem izelek:
Uj élvet! új ital!...
A zsarnok így sohajt.

„Mi kell felséges ur?..
Hőgyed melléd simul,
A lég itt balzsamos,
Szellők lágy árja mos!

„Körüléd élv, mosoly:
Keletnek méze foly,

Hol éj van mély, örök,
Súlyos rablanc csörög,
Nyikorgva szól a zár,
A rab reménye száll!...
De feltűn a bakó.

Anyák és hitvesek
Zokogva esednek
Ott a vérpád körül:
„Oh, uram könyörülj!”
De közhöz esd nek.

S omlik köny, vérpatak,
A hősök hullanak;
Halálhőrgés, sikoly...
A holt, az oly nyugodt...

„Horrá! jól megy, bakó
Mily forró vérgyő
Szivárvány. Oh mi szép!
Hogy omlik szerteszt
Pokol! mi vad gyönyör!”

„Uram! Vigyázz! Ne ezt
Ennek nagy ára lesz!”
„Enyém a hatalom!
Gyorsan, parancsolom!”

„És fellibegve szól
A zsarnok, gögös ur:
„Horrá! jól megy, bakó
Mily forró vérgyő
Szivárvány. Oh mi szép!
Hogy omlik szerteszt
Pokol! mi vad gyönyör!”

S a várnak börtönén
Üresen kong az éj!
Nem csördül a bilincs,
Ki meg-megrázza, nincs...
A holt, az oly nyugodt...

az eddigi eljárás a felek részére letelekőnyvi hatóátrás annak alörökösök ellen azazonban a hagyaték a telekőnyvi, áugy azonban, hogynül maradt. Ilyvenni, bizonyára részünkről igenvényesükünk eremely a polgártár

— Ér-Miha

vasárnap este a ságos összeíjvet s vidéki polgár helyiségében. fellelkesült a Plevnába menni, hogy ha egyik, azt az illető fel a sor, mert szála Wittner Ká végzett egyén, a Gábor ér-mihály éves. Az ott jelle desére kötelezt a törökök birtol g á r t á r s í z t é z Debrecenben, dán utaztak Deb — nem tudjuk, relje őket merés

Ipa

(—1— a.)

el mindent, a óhajtottunk, me vasó figyelmét, a mellett, hogy tik meg a jelz tanoncnak, meg a déli pihenő o letlenség, han ugyan déiben é lére kel felha vége: rögtön v

Sőt még csátóunk mi szenvedni vásá mával, a ki az folytán keletke éjszakázásokat telkednek szá ról személyes vallom, legjobb közegek venné got és szerezn közvetlen meg lennek tartom, orvosolni. An rájónnek, én o ritkozom. És által az illető egy majd kut

Az élet láglik, hogy az irány meg az segédszemélyz tőkben is mut eljárással sajt törőve az eb hátrányokkal a után okvetlent

A fentiek gyarákban alk nem érintett nálunk szenge tésre szolgál között nem so szük, hogy

Szívem a szomjus Tengerré nő, dages S tenger vért ott Felrgunak a hada

Nyomukban pusza Halálhőrgés, sikoly, Nő, gyermek, s ve Agg vére összefo

Könytenger, véro A zsarnok benne De szive lángol, Egy felgyújtott

És jár hullák köz És tapos székök S undorral tölti A tenger-vér-özö

Bűzhödve a folya Vért adnak a kut A forrás vért bu A töviz megrohad

És jár hullák köz És tapos székök S undorral tölti A tenger-vér-özö

Bűzhödve a folya Vért adnak a kut A forrás vért bu A töviz megrohad

És jár hullák köz És tapos székök S undorral tölti A tenger-vér-özö

Bűzhödve a folya Vért adnak a kut A forrás vért bu A töviz megrohad

ki a köz
hinni nem

T. M. ur
foglalkozás
is. Ugyan-
urat, tér-
sajtó és
nyos meg-
ndok nem
s ember,
magának
gi bántal-

rizze felté-
minden-
m hallunk
eg egy-két
tudunk. —
t észlelhet
értésithet.
ötetetteti
N. B.

ek egy tagja
e egy dus
daközönsé-
okát jónak

s gazdákat
n, és pedig
y a földmiv-
re, hogy ott
re, ki ma-
titására, és
alkodás te-
hetnek. —
gatják, míg
ecen városa
om de b-
m i n d e n
n k o s z t
t á s t a b y
szszer meg-
enül marad-
mi olvasni
ber fiának,
solába való
a földmiv-
tör 16 év,
szedete okt.
k, mely idő
ti tapasztal-
s ez után
ik belőle, s
innen kike-
álláson van-
gélhetésüket

melyet két
akás, koszt,
külső gaz-
hára 13 frt
nkét, iparo-
kiki gyer-
ma van, ez
et úgy sem
l kezébe.
jól tanul és
díjt kaphat,
as, vallásra
atal ember-
elérné célját
özre bocsát-

e.

zelebb egy
tve határo-
elen a tárgy
e. Nevezete-
nyes eljárás
mely szerint
andaddig át
atái végzés
rá eset, hogy

az eddigi eljárás szerint a hagyatéki végzésnek a felek részére lett kézbesítésével egyidejűleg a telekkönyvi hatóság is megkeresett, mely az átírást annak alapján teljesítette, s azután az örökösök ellen zálogjogbekelezés eszközöltetett, azonban a hagyatéki végzés megsemmisítve, a telekkönyvi állapot változásnak lett kitéve, úgy azonban, hogy a teher továbbra is sértetlenül maradt. Ily s ehhez hasonló bajoknak eljött venni, bizonyára a t. törvényszék feladata lévén, részünkről igen helyesüljük jó hírből álló törvényszékünk érélyes intézkedését, mint olyat, mely a polgártársak érdekében történik.

— ÉR-MIHÁLYFALVÁRÓL — PLEVNÁRA.

A múlt vasárnap este a török győzelem emlékére barátságos összejövetelt tartott néhány ér-mihályfalvai s vidéki polgár Minóri jó nevű vendéglős csinos helyiségben. Ez alkalommal két egyén annyira fellekesült a török-ügyért, hogy elhatározták Plevnába menni. Becsületszavukat kötötték le, hogy ha egyik, vagy másik nem akarna menni, azt az illető fél — fölbövi. De erre nem került a sor, mert szilárd maradt mind a kettő. Egyik W i t t e r Kálmán, szepességi születésű, jogvégzett egyén, alig 30 éves; a másik Szilágyi Gábor ér-mihályfalvai földmivelő, mintegy 50 éves. Az ott jelenlevők jelentékeny összeg küldésére kötelezték magukat, ha a két bator férfi a törökök birtokában levő területre a „Polgártárs” szerkesztőjéhez levelet intéz Debrecenbe. A két ember el is indult. Szerdán utaztak Debrecenen át. Hol vannak most? — nem tudjuk. Várjuk leveleiket. Allah vezrelje őket merész utjukban!

Ipar. Kereskedelem.

(—1— a.) A múlt számban nem mondtunk el mindent, a mit a 44. §-hoz fűzve mondani óhajtottunk, mert még nem hivtuk fel az olvasó figyelmét azon körülményre, melyszerint a mellett, hogy csaknem általánosan nem adatik meg a jelzett felőra délelőtti és délutáni tanoncnak, megvonatik még tőle igen sok hely a déli pibenő óra is. Ez már nemcsak kiméletlenség, hanem kegyetlenség is. Engedtetik ugyan délben egy kevés idő, de ezt az ebédre kell felhasználni, s mihelyt az ebédnek vége: rögtön vissza az üzletbe!

Sőt még annak részletezésébe sem bocsátkozunk mit kell a segédzemélyzetnek szenvedni vásár, leltározás, árúkerzés alkalmával, a ki az ez által okozott bajokat, ennek folytán keletkezett folytonos munkában töltött éjszakázásokat nem ósmeri az aligha nem kétkednék szavaink valódiságában, legjobb erő személyes meggyőződést szerezni, de megvallo, legjobban szeretőnk, ha az illetékes közegek vennének maguknak annyi fáradságot és szereznek maguknak a tényállásról közvetlen meggyőződést mi ha megvolna lehetne tartom, hogy nem igyekeznének e bajt orvosolni. Az orvosogást nem jelölöm meg, majd rájónak, én csak a baj megállapítására szoritkozom. És ha sikerült volna az előadottak által az illető körök figyelmét felbreszteni, úgy majd kutatják ok tovább a hiányokat.

Az élet tanúsítja és a fentiekből is kiviláglik, hogy az önérdék által táplált speculativ irány még az iparos és kereskedő főnökök segédzemélyzete irányában való magaviselelkében is mutatkozik, mert valóságos uzsorás eljárással sajátják ki abból az erőt, mitsem törődve az ebből jövőben bekövetkező óriási hátrányokkal a mennyiben az ifjak tullesztése után okvetlenül elsatnyulásnak kell beállania.

A fentiekben a gyári életet s illetőleg a gyárakban alkalmazott munkások viszonyait nem érintettük az okból, mert a gyári élet nálunk zsenge lábon állván, nem sok ismertetésre szolgál alkalmat, bár a mai viszonyok között nem sok reményünk van, mégis hiszszük, hogy e téren is fejlődni fog iparunk,

ugyanazért ez se kerülje ki az illetők éberségét, mert bizonyára senki sem óhajtaná, hogy gyári iparunk akképen haladjon elő, hogy alkalmat nyujtana valamely történetírónak azt jellemezni, mint tevé S c h l o s s e r az általunk agya főbe dicsért minden lépten nyomon előcítált Angolországgal: „Angolhon hatalma és gazdasága minden évvel növekedék: a gyári rendszer, ipar, minden, mi pénzt hajt és pénzzel kezeletik, virágozik; az utazók nem tudtak jóllátni a dicséréssel és csodálkozással; ők csak a felszint látták, mely aranyos bádoggal vala fedve. — . . . Senki sem vevé észre a gyárakban levő szerencsétlen munkások s gyermekek ezreinek nyomorát, kinját s terheit, mert a gyárosok palotáinak fénye megvakítá a kíváncsi tömeget.”
Ne ily gazdaságot adj mi nekünk istenem!

Joghallgatóinkhoz.

(H. Gy.) A „Polgártárs” legközelebbi számban jelezve volt, hogy jogakademiánk polgárai között nagy az egyesületek szervezkedése körül a mozgalom, s bár az egyesületek névszerint elő voltak sorolva, még sem találunk egy igen jelentékeny s hasznos egyesületről egy hangot a hivatolt tudósításban, s ez egyet: a „jogász önképző kör.”
Nem merem hinni, hogy az a tudósítás tökéletesen helyesen tolmácsolá épen hallgatásával a joghallgatók közötti hangulatot a kör megalakítása felől, nem azért, mert akkor meglehetősen súlyos vád nehezednék az ifjak vállaira, nem azért, mert akkor kétségbe lehetne vonni azt, hogy joghallgatóinkban megvolna a magán szorgalom utján való képzéshez szükséges komolyság.

A kör — mint tudjuk — Körösy Sándor tudós tanár eléggé nem dicsérhető buzgalma folytán keletkezett, de a múlt tanévben sem működött olyképen, hogy hivatásának megfelelő volna egészben, a mennyiben munkálkodása — jó akarattal szólva — meglehetősen középzerű mervű volt, de mentségeül szolgálhat a kezdet nehezégei. Most már túl vagyunk ezen, hát a helyett, hogy a kör felvénne működésének fonalat, ejtse azt el egészen? Ez a mellett, hogy káros volna, lelkiismeretlenség is lenne azok iránvában, kik úgy szellemileg, mint anyagilag készségesen járultak a kör megalakításához.

Ha jól tudjuk, az általánosan kedvelt L i s z k a Nándor tanár urra bízott a kör feletti felügyelet s ez igen jó kézbe van letéve, ne felejtjük el, hogy épen ez a tanár ur volt az, ki a legtöbb anyagi segélyt nyujtá az adakozók sorában a körnek, tehát méltán megkivánhatja adakozó nemes lelkű társaival, hogy ne hiába áldoztak legyen.

De biztosan tudjuk is, hogy a nevezett tanár ur már több joghallgatót interpellált a kör létesítésére vonatkozólag, miből ismét kétségtelen, hogy megalakulását óhajta tanártársaival egyetemben, de ki ne óhajtaná azt?

Ily körülmények között maradhatnak-e maguk az érdekeltek közönyösen? Reménylem, hogy ez nem fog megtörténni, de a szép eszméhez méltóan igyekezni fog, kivétel nélkül minden jogász a kör megalakítása s áldásos működésének mielőbb leendő beálltára.

Ez alkalommal célszerűnek tartom felémíteni azt, hogy már tavaly emeltettük a mellett szó, miszerint a kör alapszabályai akként módosítottassanak, hogy annak tagjaivá ne csak akadémia polgárok, hanem végzetek s ügyvédjelöltek s joggyakornokok is lehessenek s azt hiszem, hogy ezek közül sokan lépének e körbe, már csak azért is, mert az ő körükben semmiféle egyesület sem áll fenn, annyival kevésbé az annyira szükséges, üdvös önképző egyet.

E tárgyról bővebben szólni, azt hiszem felesleges, részint azért, mert annak idejében eléggé ismertette volt az, részint és főleg azért, mert annak fontosságáról bizonyára mindenki meg van győződve.

Egyveleg.

— Innen-onnan. —

A nemrég oly sokszor emlegetett Steack hollandi őrnagy, ki mivel Hessenben titokban katonákat is toborzott, kereset alatt is volt, Sumatra szigetre vonult, s ott Dangkasan egy dohányültvényt alapított, mely őt a legszebb reményekkel kecsegtette. A birtokos pillanatnyi távolléte alatt egyszer csak előtörnek az Atsiznek, — épen akik ellen ő katonákat toborzott — birtokára rontottak, mindenkit leöltek, ki magát védelmezé a készpénzt s a könnyen elvihető ingóságát elrabolták, a mit magokkal vinni nem tudtak, barbar módon összetörték, megsemmisítették, végre az egész telepet több oldalról felgyújtván, a lángok martalékául dobták oda.

Mykanea kincsei, a mint remélik, nem sokára a közönség által is hozzáférhetők lesznek. Eddig t. i. alkalmas helyiség hiányában a nemzeti bank egyik pincéjében (Athenben) őriztették. A trójai ásatásokról is híres német tudós dr. Schliemann legközelebb egész könyvet fog írni az ó világ ezen ritka kincseiről.

Fűtés petróleummal. Mint egy orosz lapnak Bakuból írják. a Kaspi-tengeren levő összes gőzhajók mind napható-val (kőolaj) fűtetnek; esak is Kaspi tengeri flotta 4 hadihajója tesz a többiek közül kivételt.

A németországi főpostahivatal, Vilmos

császár születésnapja alkalmából, egy oly árakkal ellátott pompás könyvet fog kiadni, melyben a közlekedési eszközök lesznék előadvamég pedig a művelődés kezdetétől napjainkig

Tiszai Dániel.

A múlt hétnek nagy halotta volt. Tiszai Dánielt, a „Debrecen” szerkesztőjét kísértük örök nyughelyére.

Miért jellemeznők bővebben azt a derék férfit, a kit mindenki szeretett, tisztelt? A mily közbecsülésben részesült életében, oly nagymérvű volt iránta a részvét gyászos kopsorsójául.

48 év sulya nehezedett rá. S a ki nem tudott hajlani soha, az — megtört. Őt kis koru árva maradt: Piroksa, Samu, Ilonka, Lenke, Izabella. Most velök gyászol a közérzület.

Csütörtökön kísértük ki óriási részvét mellet a drága hamvakat a péterfiautcai temetőbe. A gyászos háznál S z e l e György ref. s. lelkesz remek egyházi beszédet tartott, felolvasván az elhunyt életrajzát is.

Sirt ott öreg, ifju, nő és férfi egyaránt. Hisz mindenki érezte a veszteséget.

Kegelemből működött a városi dalárda. Megjelentek a 48-iki egyenruhás honvédek is lobogójok alatt.

A sirnál S z a t m á r i Károly, a „Polgártárs” szerkesztője tartott emlékbeszédet. S aztán eltemették a kedves hamvakat. De emléke itt maradt köztünk elenyészhetlenül.

Lengjen béke porai felett!

László Gyula.

Még egyszer a „kis haza”

Szovat, szept. 30.

E kis haza 600 ház, s 3000 lakossal bír, kik mindnyájan földmivelés s baromtenyésztésből élnek, mert én semminemű üzletet vagy ipart, mit rendszeresen folytátának, nem tudok.

A szegényebb osztálybeliek télen mindnyájan született csizmiáikkal, amennyiben csak is családjuk számára lábbelieket magok foltozzák, varrják s talpalják.

Furó, faragó, nálunk kis mértékben mindenki, tartják azon bölcs mondatot: rosz gazda, ki házára egy szegyet sem tud készíteni.

Oly iparos pedig, ki megrendelt kész munkákat készítene, alig van kettő, három, az is maga szorgalma után lett aztá, s így munkája nem ütheti meg a mértéket.

S míg a polgárok, nyáron földmivesek, télen semmit nem tevék; addig asszonyaik nyáron ép úgy dolgoznak a szérún, mint télen fonás és szövésen.

Bizony t. polgártárs! iparos dolgában nagyon meg van e kishaza szorulva, egy igazi jó mester e kis hazában boldogul élhetne.

De nem szeretnek e kis haza polgárai a kertészettel sem foglalkozni.

Van e kis hazának 4 db, u. n. szőlőskertje, mely ugyan sem szőlős, sem gyümölcsös; gyümölcsöt épen nem terem, nem helyesen kezelik és ültetik a fákat, szőlősnök sem, mivel földjét nem trágyázzák, a régi kiveszett tőkéik helyett pedig ujakkat nem raknak.

Van pedig az iskolának, a község „Major” kertjében egy hold faiskolai kertje, mely 1871 óta gondoztatik, jeles pomológ községi jegyző Vása helyi István felügyelete alatt, hol sok szép nemesített körte s almafajok vannak s azok már kiültetésre alkalmasok.

A szüretük is bevégződött, illetőleg az egreszek leszedettek. Bizony e kis hazában roszul ütött ki a szüret. Alig van néhány oly gazda, ki, ha megforr bora, megkóstolhatja.

En ugyan oly polgártársat nem tudok, ki nek őt hectoliter bora lett volna. **Földmives.**

Vidéki levelezés.

(Saját levelezőnk től.)

H. Szoboszló, szept. 26.

A nagy török győzelemért országszerte történt tüntetéses lelkesedésre gyujtották népünket is, s más városaink példájára mult vasárnap (sept. 23-án) kivilágították a főbb utcákat, fáklýs menetet rendeztek, közreműködven városunknak minden valamire való cigánybandája. A néphez mérsékelt hangon szólt Ceglédy Lajos polgármester, egy kissé hevesebb beszédben azonban Fekete Sándor ügyvéd éltette a törököket és Osman basát. A tüntetés után a vendéglőben gyűlt össze a török győzelmére poharat emelni. Az értelmiség egy része, hol a rosz bor dacára azzal mutatatt még éltesebb előljáróink is jó kedvüket, hogy táncra kerekedtek, forgatván a jó kedvből muzsikáló martalékokat.

Megjegyzem még, hogy a török sebesültek javára összesen 143 frt gyűlt össze, mely az illetékes helyre el is lett küldve.

Esős, hideg időnk van, a sárt hamar kezdjük uszni. Hiába, ha öregapaink eljárhattak benne, mi is eljáratunk így szólnak a kortól elmaradotok is.

Szüretünk október hó 3-án veszi kezdetét kevés kilátással.

A megyei bizottsági tagok megválasztása 1877. évi sept. hó 30. napján lesz.

Carinus.

— **Vidék. Egy erdélyországi szerkesztőt Schell Károlyt a marosvásárhelyi törv. szék 20 frt pénzbírságra ítélte, mivel társadalmi**

lapjában politikai cikket tett közzé. — **Csabó** közelében a pénzügyőrök egy 16 tagból álló dohánycsepeáz akartak elfogni, ezek vonakodtak magukat megadni, minek az lett az eredménye, hogy egy csempész főbe lövetett, 8 elfogatott, a többi elmenekült. — **Dohor** községben a cséplőgép által tűz ütén ki a kastély és nagymennyiségű gabona elhamvadt. — **Az ejső hó** Magyarországon délvídekén e hó 18-án Versecen esett le.

Ismeretterjesztő.

A vörösbőr hamisítása fuchsinnal.

Néhány hó nap óta gyakran lehet különösen a külföldi lapokban olvasni, hogy Franciaországban a vörösbőrnek fuchsin általi meghamisítása igen általános lett; jüganynyira, hogy némely kereskedő 40—50 ezer forintot vesz be ezen anyagból.

Franciaország több városában (Nancy, St. Etienne), sőt magában Párizsban is több eset adta elő magát, hogy különben erőtlen s egészségesek egyének, az ily fajta borok ivása után hirtelen komolyan megbetegedtek, s különféle vesebajokban szenvedtek.

A francia és német kormányok, megjijjedve eddigi — e tekintetben elkövetett — hanyagságuk komoly és sajnós következményeitől, midőn már a baj elhatalmazott, igyekeznek azt, — a borhamisítókra kiszabott szigorú büntetések által — lehetőleg kiirtani. Így nemrég két privás i borkereskedő, a hamisításon rajtakapva, 4 havi fogságra s 400 forintos pénzbírságra büntetett.

A rosz azonban sebes szárnyakon jár, s igyekszik elterjedni az egész föld kerégségén. Nem sok idő fog beletelni, midőn a civilizált ferde kínóveseinek az egyik faja, — a már létezőkhöz csatlakozván, — hozzánk is el fog jutni s itt magának nagy kiterjedést venni. Nem lesz talán azért érdektelen, ha a többször említett fuchsinról, a vele hamisított bor tulajdonságáról s felismerhetőségéről, továbbá káros hatásáról stb. egyet mást elmondunk.

A fuchsin, vagy másképp sósavas rosanilin — mint neve is mutatja, az anilinnak roszaszínű módosulata, s a tudomány jelen állása szerint vegyjele: C₂₀H₉N₃HCl.*

Az anilin nem egyéb, mint a phenilnek (C₆H₅) az ammonia szerint alkotott amynja. amikor t. i. az ammonia (NH₃) egy könenyaránya a phenil egy paránya által helyettesítettük N=H₂-C₆H₅ vagy C₆H₅NH₂.

Legnevezetesebb tulajdonsága az anilinnak az, hogy alpját képezi a legváltozatosabb s legragyogóbb színű festékeknek, s főképp a a nitrogen tartalmu — állati anyagokat (selyem, gyapju stb.) tartósan s élénken megfesti, miért is a kelmfestészetben nagy fontosságal bír. Különféle módosulatai, illetőleg vegyületei vannak, melynek (a sósavas rosanilinon vagy fuchsinon kívül) a jodanilin, mely zöld, — a triphenilrosanilin, mely kék, — s a cysanilin, mely sárgaszínű. Ezek akármelyikéből egy kis morzsányi darab képes nagy tömeg vizet a leggyönyörűbb színre tartósan megfesteni.

A ránk szorosan tartozó sósavas rosanilin vagy fuchsin száraz poralakban zölde színű, vízben csak parányi mértékben oldható, de alkoholban (finom borszesz a borkok főalkatrésze C₂H₅H₂O) feloldva, s azt gyönyörű biborpiros színre festi. A fuchsin magában épen nem mérges de mivel vegytiszta állapotjában kissé drága, de így meg feloldva nem épen egyezik meg a természetes vörös bor színével, nagy mennyiségű arsennel (mireny) kezelik, ami, tudjuk, kis adagban is a legborzasztóbb mérgek egyike. Az így előállított vegytani sóval, a mirenyt nagy mértékben tartalmazó arsenessavas fuchsinnal (C₂₀H₉N₃As₂O₂) utánozzák aztán a vörösbort Ezen eljárás azon nem régóta ismert vegytani törvényen alapszik, hogy az aminsók, (tehát a fuchsin is) ha egy tömecs savat tartalmaznak, szép biborvörös, — ha pedig 3 tömecs savat, akkor barnasárga oldatot adnak.

Ezen kisebb nagyobb mértékben mirenyt (arsen, As) arsenes savat (As₂O₃) vagy arsenessavat (As₂O₅) tartalmazó borok okozák aztán azt, hogy használatuk után különféle vesebajokba esik a velök élő. Az arsen vegyületek ugyanis mérgesek lévén, a vért annyira megfertőztetik (Inficiatio), hogy a vese komolyan veszélyeztetve lesz. Nagyobb mennyiségben jutván a gyomorba, fő- és nyakszirtefájást, béggyadást, nyálkakiszáradást, sőt halált is okozhat. [Hiszen az u. n. egerkő (mirenyessav) már sok szomorú öngyilkosságának is volt eszköze!]

Ha az itt elősorolt jelenségeknek bármelyike is észleltetik, mint minden komoly bajnál, ugy itt is tapasztalt s tanult orvoshoz kell folyamodni; addig is azonban, míg az orvosi segély megérkeznék, oly vizet kell beadni a betegnek, melyben rosz dás vasak voltak áztatva, mivel ez (mely nem egyéb, mint vas-élegvizegy, Fe—HO—HO=Fe H₂ O₂) s a magnesia (keseréleg MgO) eileuszerei ezen mérgeknek, oly vegyületeket alkotván, melyek már nem mérgesek.

Hogy a (bármely kismértékben is) gyanus vörösbőr nincsen-e nagymértékben arsen-tartalmu fuchsinnal meghamisítva, azt a következő módon tudhatjuk meg. Töltsünk a gyanus borból egy kis pohárba vagy csuporba, s erős tűznek kitévén, mind addig hevítsük, míg a bor gőzölgőni (parólogni) nem kezd. Ekkor gondosan szagoljuk meg a gőzt, s ha ez bü-

* A vegyjelek Dr Koos, Roscoe és Schwatzer V. könyveiből vannak véve.

dös, fokhagyma szaga, akkor az a bor...

Mielőtt bevégezném e cikkeskét, meg...

Mi újság?

Szintársulatunk sok érdekes új darab...

kál Róza, Gertrudot Foltényiné játszta. Bánk és Petur szerepei új kezében voltak.

*Esküvő. tegnap esküdtek egymásnak örök...

*Az önkéntes tűzoltó egyesület első gyakorlata...

*Iparosaink érkezése 1877. szept. 23. Mult vasárnap Rác György, mint a volt ipar...

Az iskola összes növendéke pedig versenyezve...

ben nevéket és lakásukat feljegyeztetni méltóztassanak.

*A török sebesültek számára sikkötő és tépésnek való anyagot a péterfia-utcai leányiskola...

Kulesár Erzsike, Károlyi Julianna, Lukács Gizella, Herczeg Irén, Ráz Erzsike, Jámber Mari, Csobán Julcsa...

*Felhívás. Mindazon tisztelt nőket, kik a női ruhaszabászatot...

*Honvéd főorvos Dr. Szóke István közelebb az őszi gyakorlattól szülővárosába visszakereszt...

*Diszes esküvő tartatik holnap H-Böszörményben. A kedves Ercsey Piroksa kisasszonnyal...

*Adakozás. Szilágyi Gábor érmibályfalvai lakos részére, ki második magával indult el Plevába...

*Szület! Eljen a vinkó! A homokkertben okt. 3-án születeltek.

*Az első debreceni asztalostársulat tetmetkezési intézete legújabb halotti felszerelésekkel látta el üzletét.

*Burger Lipótné férfi és női divatterme végkiarulás alatt áll, mint halljuk, a tövárosba szándékszik költözni.

*Debreceni színház. Ma adatik a „Bettyár kendője” Alszeghi Iona fellépte.

A szerkesztő levélsekénye.

Futó Mihály tanárnak, Pallag. Sok bécse napot, jó erőt kíván a „Polgártárs szerkesztőség.”

Szatmári Károly, felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos. Főmunkatárs Vadon Sándor.

Arverési hirdetmény.

A debreceni kir. törvényszék részéről közhírré tétetik, hogy özv. Székely Mihályné végrehajtónak özv. Székely Istvánné Róff Zsuzsanna elleni végrehajtási ügyében...

- 1-ször. Kiküldési ár 1760 forint kettő becsár, melyen alul az első árverésről az árverésre kitézett bírtok nem fog eladatni.

7. A mennyiben vevő az árverési feltételek bármelyikét eleget nem tette, a megvett ingatlan az érdekeltelek bármelyikének kérésére, a prs. 459. §-a értelmében vevő költségére, banatpénzének elvételére, újabb árverésre alá bocsáttatik, és csupán egy határidőnek kitézése mellett az elől bécseáron alul is eladandó fog.

Felhívattak a-ok, kik az árverésre kitézett javak iránt tulajdoni vagy más igényt, — avagy elsőbbségi jogokat érvényesíteni vélnék, hogy e részben kereseteket és hirdetménynek a hivatalos lapban lelt harminköt napot tartó napjának a hivatalos lapban...

A debreceni kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság 1877. évi máj. hó 31-ik napján tartott üléséből.

Becske Lajos h. elnök. Beöthy h. jegyző. 3-1

Eladó.

6 hold majorsági föld új és cseréppel fedett épülettel a város közelében az ugynevezett átkos földön.

Bővebb értesítést ad a szerkesztőség. 1-3

Közvetítő és tudakozó intézet.

Kínálunk:

- 1770 hold bírtok eladó v. bérbeadó (723). Csapó Meena utcán egy cserépos ház eladó 3000 frt. (2221)

- Ingatlanságok haszonbér-kiadására: helyfialván Besztercey Ferenc urnál, Debrecenben pedig a közevitől és tudakozó intézetnél.

Eladó ingóságok:

- 6 nyilas szőlő a köntösökterbe 2 pajtával 1000 frt. (2240)

Az utcaszögleteken kifüggesztett közvetítő és tudakozó intézeti táblákba falragasztok és hirdetések, méltányos ártéri eszközöltetése a n. é. közönség figyelmébe ajánlatik.

Zichermann H. irodája, Debrecen, ceglédutca, Csiffy-ház. 1-?

Előfizetési és Az előfizetési

Regg-e me Ég-e me Még se a? Hisz ma k a multa edő sebe i a hurt szót, fájda Huszon Ah, aki voltak, ma n s kik akkor ma már vagy vagy gyerme nagyságán, gén s tehető ejtő visióni Huszon Lebegj tyrok szeller füleinkbe, he sügyenkezy magyar rita váz. De hisz gyunk! Nag nemzetünk. Hiszen mi, haha!! Értitek ti dicső vért Október 6-á tok, e „meg gyermekei, önfeláldozás a haza; kik nak menni a jal is adozj Ébredj zél ki érzék zél el azokta tak a te szer ben olyan je az egék... Bocsás árva hon ár nyolez év „mert nem De mi Hiszen Lelki halált osztó zelemissta Ott ha szent szaba ért fegyver nemzet har meg; husz

Hogy Mos Bold Oh t Érzo Hog Vala Gyö Zaj Vid Nem Csak Szer Irtar Széj A m Dal Lett